

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ Ο.Α.Κ.Α. ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Κωνσταντίνος Εμ. Χαλιορής

Υποψήφιος Διδάκτωρ Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών, Οικονομολόγος

Συντονιστής Γενικός Διευθυντής Ο.Α.Κ.Α. “Σπύρος Λούης”

konstantinoschaliories@gmail.com

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διεύρυνση της συμβολής του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών “Σπύρος Λούης”, στη βιώσιμη ανάπτυξη της αστικής ευρύτερης περιοχής. Στόχος είναι να διερευνηθεί ο βαθμός επιρροής των εργασιών αναβάθμισης, που έχουν ολοκληρωθεί ή αναμένεται να πραγματοποιηθούν το επόμενο χρονικό διάστημα, στη μεγαλύτερη αθλητική εγκατάσταση της χώρας, με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού ιστού και της ευρύτερης περιοχής. Από τα δεδομένα, τα οποία έχουν συλλεχθεί από τον οργανισμό, το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης” φαίνεται πως βασίζει τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό του στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο οργανισμός αναμένεται να θέσει σε εφαρμογή αναπτυξιακά έργα και αθλητικά δρώμενα, τα οποία θα συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής με ενέργειες που θα θέσουν υπό τον κλοιό προστασίας τους το περιβάλλον, την κοινωνία, την οικονομία και την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Βασική προϋπόθεση σε κάθε ενέργεια του οργανισμού, αποτελεί η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των λειτουργιών του, αλλά και η αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης τόσο των επισκεπτών στο αθλητικό συγκρότημα όσο και των πολιτών της ευρύτερης περιοχής. Η εργασία καταλήγει σε προτάσεις και ενέργειες που είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν σε συνεννόηση με τους τοπικούς ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, αλλά και την τοπική κοινωνία, με τρόπο ώστε η βιωσιμότητα να αποτελέσει την αφορμή για την έναρξη δόμησης και εφαρμογής ενός καινοτόμου στρατηγικού σχεδίου στοχεύοντας στην κοινωνική ευημερία και την αποκατάσταση της κλιματικής και οικονομικής ανισορροπίας.

Λέξεις κλειδιά: *Ο.Α.Κ.Α., Βιώσιμη ανάπτυξη, Αττική*

Εισαγωγή

Η επαφή ενός οργανισμού με τις θεμελιώδεις αρχές της βιωσιμότητας οδηγεί στην αποκωδικοποίηση των δυσκολιών, που δύναται να αντιμετωπίσει μελλοντικά ο οργανισμός, στη διαδικασία ανάπτυξής του και επέκτασης των δραστηριοτήτων του. Η βιώσιμη ανάπτυξη διακρίνεται από τρεις βασικούς πυλώνες ανάπτυξης στους τομείς της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Η υιοθέτηση βιώσιμων και καινοτόμων πρακτικών από τους οργανισμούς, μπορεί αποδεδειγμένα να ωθήσει στην ολιστική αναβάθμιση μίας περιοχής, στην οποία δραστηριοποιείται. Σημασία έχει η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ανάπτυξης μίας βιώσιμης περιοχής με σεβασμό στο περιβάλλον, την κοινωνία και τον πολιτισμό.

Σήμερα, υπάρχει η ανάγκη για μία σταθερή και μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή πολιτική με ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Με την δημιουργία ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού αξιοποίησης των υποδομών και των πόρων μίας περιοχής, είναι δυνατό να επιτευχθούν οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν θέσει και προσδιορίσει τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης έως το 2030, ώστε η ανθρωπότητα να ανταποκριθεί στις συνεχείς προκλήσεις του περιβάλλοντος από τις οποίες απειλείται. Με την Ατζέντα 2030, καθίσταται δυνατή η επαναφορά της παγκόσμιας ευημερίας και η αποκατάσταση της κλιματικής, οικονομικής και κοινωνικής ανισοροπίας.

Όπως όλοι οι τομείς, έτσι και ο αθλητισμός μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση αυτών των προσπαθειών στον δρόμο προς μία πιο βιώσιμη πορεία. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, Τόμας Μπαχ, είναι σημαντική η υιοθέτηση των στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης και σε συντονισμό με τα Ηνωμένα Έθνη, οι Διεθνείς Ολυμπιακές Επιτροπές μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Με τη σειρά του το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης”, χαρακτηρίζεται από διεθνή αναγνωρισιμότητα και υψηλή συμβολική αξία. Αποτελεί ένα έργο μεγάλης κλίμακας και χάρη στη δυναμική που έχει, μπορεί να αναδειχθεί σε μείζονα αναπτυξιακό πόλο για όλη την Ελλάδα. Ως η μεγαλύτερη αθλητική εγκατάσταση της χώρας, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο ανάπτυξης για όλη την Ελληνική επικράτεια με θετικό αντίκτυπο στην οικονομία, τον πολιτισμό, τον τουρισμό, την κοινωνία και το περιβάλλον. Η δυναμική που διαθέτει αλλά και η κουλτούρα του οργανισμού, όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια, επιτρέπουν την επένδυση σε ένα πιο βιώσιμο στρατηγικό πλάνο, το οποίο θα επιφέρει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη της περιοχής.

Η σύγχρονη ιστορία του Ο.Α.Κ.Α.

Το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης”, στο πέρασμα των χρόνων έχει βιώσει ένδοξες περιόδους, αλλά και στιγμές εξαθλίωσης και απαξίωσης των αθλητικών του εγκαταστάσεων. Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004, επέφερε ανάγκες δημιουργίας νέων έργων εντός του Ολυμπιακού συγκροτήματος για την κάλυψη των απαιτήσεων της μεγάλης αυτής διοργάνωσης. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε η τοποθέτηση της στέγης Calatrava στο Κεντρικό Στάδιο, καθώς και το στέγαστρο στο Ποδηλατοδρόμιο, το οποίο εμπνεύστηκε ο διάσημος αρχιτέκτονας Σαντιάγκο Καλατράβα. Ακολούθησε η δημιουργία και τοποθέτηση των αριστουργημάτων, όπως το τείχος των εθνών, η αγορά, ένα γλυπτό κατασκευασμένο από μεταλλικές κοιλοδόχους.

Η μεταολυμπιακή αξιοποίηση των αθλητικών υποδομών αποτέλεσε σημαντική πρόκληση για την Ελλάδα. Όπως και σε άλλες διοργανώτριες χώρες Ολυμπιακών αγώνων, προτιμήθηκε η κατασκευή μόνιμων αθλητικών εγκαταστάσεων, με σκοπό την μετέπειτα αξιοποίησή τους. Συχνό φαινόμενο είναι η επένδυση σε τεράστιες αθλητικές υποδομές, που εξυπηρετούν μόνο τις ολυμπιακές ανάγκες, αποτελώντας μη βιώσιμες επενδύσεις μετά τους αγώνες (Gratton & Preuss, 2008). Στην περίπτωση του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών δεν υπήρχε συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός και πλάνο για την επόμενη μέρα. Τα έργα, για τα οποία δόθηκαν τεράστια ποσά χρημάτων, παρακαμάζουν πλήρως ή αξιοποιείται μόνο ένα μέρος τους.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εγκατάσταση του Ο.Α.Κ.Α. είναι αυτό των συντηρήσεων. Σε πολλές περιπτώσεις όπως στις μεταλλικές κατασκευές (στέγαστρο κεντρικού σταδίου, αγορά κ.α.) δεν έχει γίνει συντήρηση ποτέ. Ενώ, άλλες εγκαταστάσεις, όπως το κλειστό γυμναστήριο αθλοπαιδιών και το κλειστό κολυμβητήριο, αντιμετωπίζουν προβλήματα στεγανοποίησης και μονώσεων.

Σήμερα, υπάρχει η ανάγκη για έναν μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό αξιοποίησης της κληρονομιάς των αγώνων στοχεύοντας στο τρίπτυχο : ανάπτυξη, πολιτισμός, ποιότητα ζωής.

Η επετειακή χρονιά για τη συμπλήρωση των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση αποτελεί ευκαιρία επανασύστασης της νέας δυναμικής της χώρας στον σύγχρονο κόσμο μέσα από έργα πνοής για τον τόπο.

Το Ο.Α.Κ.Α. ‘‘Σπύρος Λούης’’ χαρακτηρίζεται από διεθνή αναγνωρισιμότητα και υψηλή συμβολική αξία. Αποτελεί ένα έργο μεγάλης κλίμακας και λόγω της δυναμικής που έχει, μπορεί να αναδειχθεί σε μείζονα αναπτυξιακό πόλο για όλη την Ελλάδα. Η εν λόγω δυναμική αποδεικνύεται από τα δεδομένα της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς η επισκεψιμότητα αγγίζει καθημερινά τις περίπου 16 χιλιάδες κόσμο και τα Σαββατοκύριακα περίπου 21 χιλιάδες, οι οποίοι είναι αθλητές, αθλούμενοι, χρήστες των χώρων, πολίτες για περπάτημα και ποδήλατο, υπάλληλοι των εγκαταστάσεων και των γραφείων ομοσπονδιών.

Το Ολυμπιακό Συγκρότημα πρέπει να αναδειχθεί μεταολυμπιακά σε Παγκόσμιο Αθλητικό Τέμενος-Μέκκα του σύγχρονου αθλητισμού (Λυκόπουλος, 2006). Ως η μεγαλύτερη αθλητική εγκατάσταση της χώρας, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο ανάπτυξης για όλη την Ελληνική επικράτεια με θετικό αντίκτυπο στην οικονομία, τον πολιτισμό, τον τουρισμό, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Ο κομβικός Ρόλος του Ο.Α.Κ.Α. στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας

Το όραμα που οδήγησε στην κατασκευή του κέντρου, ήταν να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε κάποια στιγμή οι Ολυμπιακοί Αγώνες να φιλοξενηθούν και πάλι στην Ελλάδα. Η αναβάθμιση των υποδομών του συγκροτήματος έλαβε χώρα, παράλληλα, με την αναβάθμιση και δημιουργία άλλων τριών κέντρων που πλαισίωσαν τους αγώνες, το Ολυμπιακό Χωριό, το Ιστορικό Κέντρο Αθηνών και την Παραλιακή Ζώνη του Φαλήρου.

Το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών, αποτέλεσε το επίκεντρο των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Για τις ανάγκες των Ολυμπιακών αγώνων, ο διάσημος αρχιτέκτονας Σαντιάγκο Καλατράβα τοποθέτησε στέγη στο Ολυμπιακό Στάδιο και στέγαστρο στο Ποδηλατοδρόμιο. Στον περιβάλλοντα χώρο του συγκροτήματος προστέθηκαν δύο ακόμη αρχιτεκτονικά αριστουργήματα: το τείχος των εθνών και η αγορά. Για τον Καλατράβα, το Ολυμπιακό Πάρκο ήταν το σύμβολο της παγκοσμιότητας.

Η αναβάθμιση και η κατασκευή των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων οδήγησε στην αναδιαμόρφωση της πόλης των Αθηνών και έδωσε ώθηση στην τουριστική αναγνωρισιμότητα και ανάπτυξη. Τα μεγάλα αθλητικά έργα, όπως το Ο.Α.Κ.Α. είχαν ως στόχο να αναβαθμίσουν και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων, αλλά και να προσφέρουν στους επισκέπτες μια ανεπανάληπτη εμπειρία.

Το Ο.Α.Κ.Α. φιλοξένησε τα περισσότερα αγωνίσματα, καθώς και τις τελετές έναρξης και λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων, με συμμετοχή αθλητών από περισσότερες από 200 χώρες. Έλαβαν μέρος συνολικά 10,6 χιλιάδες αθλητές απ’ όλο τον κόσμο, αριθμός αντίστοιχος σχεδόν με την προηγούμενη διοργάνωση στο Σίδνεϋ. Η εμπειρία διοργάνωσης των Ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα το 2004, ανέδειξε την Ελλάδα ως μια χώρα που έχει την ικανότητα να φέρνει εις πέρας δύσκολα εγχειρήματα, εκπλήσσοντας ευχάριστα την παγκόσμια κοινότητα με τις επιτυχίες της.

Το Ολυμπιακό Στάδιο ξαναζωντάνεψε τα ιδανικά του Ελληνισμού, τα οποία ενσαρκώθηκαν μέσω μιας σύγχρονης, υψηλά τεχνολογικής κατασκευής η οποία έγινε το σύμβολο της Ελλάδας για την ένταξη της στον 21^ο αιώνα (Τραγανού, 2008, 2009).

Ψηφιακή αναβάθμιση του Ο.Α.Κ.Α.

Η γεφύρωση και ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ της τοπικής κοινωνίας και του οργανισμού αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα στην εξέλιξη και βελτίωση των λειτουργιών

των αθλητικών εγκαταστάσεων του Ολυμπιακού συγκροτήματος. Σπουδαίο εγχείρημα αποτελεί η δημιουργία μίας εφαρμογής, με την ονομασία ΟΑΚΑ APP, η οποία για πρώτη φορά θα δώσει φωνή στο κοινό που χρησιμοποιεί ή επισκέπτεται τις αθλητικές εγκαταστάσεις. Για πρώτη φορά, οι αθλητές, οι πολίτες και οι χρήστες των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων του Ο.Α.Κ.Α., έχουν την δυνατότητα να συμβάλλουν στη διαδικασία αναβάθμισης των εγκαταστάσεων και των λειτουργιών τους, μέσω της εφαρμογής αυτής. Οι χρήστες της εφαρμογής έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά ως πολίτες και να επισημαίνουν τυχόν παραλείψεις ή προβλήματα, τα οποία έχουν δημιουργηθεί και δεν έχουν υποπέσει στην αντίληψη της διοίκησης και των εργαζομένων του Ολυμπιακού συγκροτήματος. Μπορεί να αναφερθεί οποιαδήποτε βλάβη είτε μέσω μίας απλής αναφοράς, είτε μέσω επισύναψης μίας φωτογραφίας ή υποδεικνύοντας την τοποθεσία στον χάρτη για τον ευκολότερο εντοπισμό του προβλήματος.

Όλες οι προτάσεις που κατατίθενται μέσω της εφαρμογής είναι δυνατό να συμβάλλουν στη βελτίωση και διατήρηση της ποιότητας των αθλητικών εγκαταστάσεων. Ο οργανισμός έχει μεριμνήσει για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων των χρηστών κατά τη διάρκεια υποβολής των σχολίων των χρηστών (<https://www.oaka.com.gr/>).

Οικονομία

Οι εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α. συνιστούν σημαντικό χαρτοφυλάκιο της ακίνητης περιουσίας της Ελλάδας. Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 επηρέασε θετικά την οικονομική ζωή, την τουριστική ζήτηση, το αστικό περιβάλλον και τη διεθνή εικόνα και προβολή της πόλης. Για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004, αναβαθμίστηκαν σημαντικά οι υποδομές της πρωτεύουσας, αλλά και άλλων περιοχών της χώρας. Συχνό φαινόμενο όμως, είναι η επένδυση σε τεράστιες αθλητικές υποδομές, που εξυπηρετούν μόνο τις Ολυμπιακές ανάγκες, αποτελώντας μη βιώσιμες επενδύσεις μετά τους αγώνες (Gratton & Preuss, 2008).

Μεγάλη, όπως φάνηκε, ήταν και η επιρροή της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στις ελληνικές χρηματοπιστωτικές αγορές, καθώς σύμφωνα με δεδομένα που συλλέχθηκαν από το Bloomberg, κατά την περίοδο προετοιμασίας για τη διεξαγωγή τους, παρατηρήθηκε δυσκολία προσαρμοστικότητας των νέων δεδομένων της αγοράς στο Χρηματιστήριο (Veraros & Kasimati, 2004). Με την ανακοίνωση της υποψηφιότητας της Αθήνας για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, η εβδομαδιαία απόδοση των μετοχών αυξήθηκε κατά 7,68%, με τον κλάδο της ανάπτυξης των υποδομών να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό (Veraros & Kasimati, 2004). Στην περίπτωση του Ο.Α.Κ.Α. δεν υπήρχε συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός και πλάνο για την επόμενη μέρα. Σήμερα, υπάρχει η ανάγκη για έναν μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό αξιοποίησης της κληρονομιάς των αγώνων στοχεύοντας στο τρίπτυχο: ανάπτυξη, πολιτισμός, ποιότητα ζωής.

Το Ο.Α.Κ.Α. στο πλαίσιο ενός δομημένου στρατηγικού σχεδίου βιώσιμης ανάπτυξης τόσο των εγκαταστάσεων όσο και των λειτουργιών του, στοχεύει στη βελτίωση της εικόνας της περιοχής μέσω της απόλυτης συνεργασίας με τους δημόσιους και ιδιωτικούς τοπικούς φορείς, αλλά και μέσω της αλληλεπίδρασης με το κοινωνικό σύνολο.

Όσον αφορά τον τομέα της οικονομίας, μπορούν να υιοθετηθούν βιώσιμες πολιτικές μάρκετινγκ για την οικονομική ανάπτυξη του ίδιου του οργανισμού και της ευρύτερης περιοχής της Αττικής. Τα οικονομικά οφέλη που μπορεί να προκύψουν από αθλητικά γεγονότα, μπορούν να επιφέρουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας με τον πολλαπλασιασμό των επενδύσεων, την αύξηση της επισκεψιμότητας, αλλά και την αύξηση των θέσεων εργασίας για τους κατοίκους στα τρέχοντα συμβάντα της πόλης. Υψηλότερες

αποδόσεις σε επενδύσεις ακινήτων μπορούν να σημειωθούν, δημιουργώντας ολοένα και περισσότερα οικονομικά οφέλη για την τοπική κοινωνία.

Εκτός από τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής μπορούν να δημιουργηθούν και οικονομικά οφέλη μέσα από την αντίστοιχη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της αθλητικής εγκατάστασης και των χώρων που την περιβάλλουν. Η αύξηση της επισκεψιμότητας θα έχει ως αποτέλεσμα και την αύξηση των ταμειακών ροών στην περιοχή, αλλά και την οικονομική συμβολή των αθλητικών διοργανώσεων στο ΑΕΠ της χώρας (Μπουτεράκος, 2020).

Η ένταξη του Ο.Α.Κ.Α. στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» για τον πλήρη εκσυγχρονισμό και την αξιοποίηση των υποδομών, αποτελεί σημαντική ευκαιρία για τη μετατροπή του σε ένα σύγχρονο αθλητικό κέντρο.

Όραμα για το Ο.Α.Κ.Α. είναι ο σχεδιασμός μιας πρωτοποριακής ανάπτυξης για όλη τη χώρα, με την αναμόρφωση του σε ένα εμβληματικό τοπόσημο διεθνούς εμβέλειας.

Για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, δημιουργήθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία συνολικά 33 αγωνιστικοί χώροι, από τους οποίους οι 23 εξακολουθούν να λειτουργούν μέχρι και σήμερα. Η δημιουργία νέων υποδομών επέφερε οικονομικά οφέλη για τη χώρα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των ολυμπιακών εγκαταστάσεων αξιοποιήθηκε στη μεταολυμπιακή εποχή για μόνιμη χρήση των αθλητικών αυτών υποδομών. Συγκεκριμένα, το 71% των αθλητικών υποδομών που αναβαθμίστηκαν για την υποδοχή των Ολυμπιακών Αγώνων βρίσκονται ακόμη σε λειτουργία, ποσοστό που αποδεικνύει την αξιοποίησή τους μετέπειτα. Το Ο.Α.Κ.Α. φιλοξένησε τα περισσότερα αγωνίσματα, καθώς και τις τελετές έναρξης και λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων, με συμμετοχή αθλητών από περισσότερες από 200 χώρες. Έλαβαν μέρος συνολικά 10,6 χιλιάδες αθλητές απ' όλο τον κόσμο, αριθμός αντίστοιχος σχεδόν με την προηγούμενη διοργάνωση στο Σίδνεϋ. Η μεγάλη επισκεψιμότητα την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας στις αθλητικές εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α., επέφερε άνθιση στην τουριστική ανάπτυξη της χώρας, αλλά και αύξηση των διαθέσιμων θέσεων εργασίας για την κάλυψη των αναγκών της διοργάνωσης.

Κοινωνία

Το κοινωνικό κεφάλαιο, πρωτεύων και απαραίτητος συντελεστής ανάπτυξης μιας περιοχής, πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα και να είναι μέρος της ευθύνης ενός οργανισμού απέναντι στο περιβάλλον του.

Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο στον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα, ένας από τους παράγοντες μη συμμετοχής των πολιτών στη δεύτερη, είναι η έλλειψη κατάλληλων και προσβάσιμων αθλητικών υποδομών στον τόπο που διαμένουν. Ένας εκ των σκοπών των αθλητικών οργανισμών είναι η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων άθλησης και συμμετοχής των πολιτών σε δραστηριότητες αναψυχής χωρίς κοινωνικές διακρίσεις και αποκλεισμούς.

Η συνεισφορά του Ο.Α.Κ.Α. στην αθλητική ανάπτυξη δεν περιορίζεται μόνο σε τοπικό επίπεδο, αλλά και σε εθνικό. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, καθημερινά 16 χιλιάδες πολίτες από διαφορετικές περιοχές της Αττικής κάνουν χρήση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων είτε για ενεργό άθληση είτε για αναψυχή.

Η βελτίωση της λειτουργικότητας και της προσβασιμότητας των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων μπορεί να ενισχύσει τη μακροχρόνια συμμετοχή των πολιτών στη φυσική δραστηριότητα και να ωθήσει την τοπική κοινωνία σε έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής.

Επίσης, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες των διαφορετικών ομάδων και να καταστεί δυνατή η πρόσβαση ατόμων με αναπηρίες στις εγκαταστάσεις, καθώς και η

συμμετοχή τους στην άθληση, με δραστικά μέτρα και ενέργειες, προκειμένου να εκμηδενιστούν ο αποκλεισμός και οι προκαταλήψεις.

Άλλωστε, οι Ολυμπιακές αξίες του Ο.Α.Κ.Α., που έμειναν ως παρακαταθήκη από τους Ο.Α. του 2004, αναφέρονται στην ισότητα, στην κοινωνική ενσωμάτωση και στον σεβασμό μεταξύ των ανθρώπων και μπορούν να μεταφερθούν στην κοινωνία, ώστε όλοι να μπορούν να απολαύσουν τα οφέλη και τις χαρές του αθλητισμού.

Οι πνευματικές και ιδεολογικές αξίες του τοπίου του Ολυμπιακού Πάρκου στο οποίο πραγματοποιήθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, προσδίδουν μια ταυτότητα στην περιοχή, ενημερώνουν τον τοπικό πληθυσμό για την ιστορία του και ενδυναμώνουν την αίσθηση συλλογικότητας και κοινωνικής συνοχής.

Το Ο.Α.Κ.Α. διαθέτει κομβικό ρόλο στη διατήρηση της ευημερίας της τοπικής κοινωνίας. Ενδιαμέσου της διάδοσης των Ολυμπιακών Αξιών σε συνεργασία με τοπικούς φορείς μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη δράσεων με έντονο κοινωνικό αποτύπωμα.

Περιβάλλον

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αφορά, εξίσου, το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Για την οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη, σημαντική παράμετρο αποτελεί το περιβάλλον. Οι σύγχρονες κοινωνίες στοχεύουν στην εξισορρόπηση μεταξύ κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας. Η κλιματική κρίση και οι προοπτικές για μια πιο «πράσινη» ανάπτυξη» βρίσκονται στο επίκεντρο των πολιτικών όλων των ηγετών παγκοσμίως.

Απαραίτητη είναι η εξέταση της περιβαλλοντικής διάστασης από τους οργανισμούς για τη χάραξη μίας δυναμικής και ορθολογικής πολιτικής με στόχο την ανάπτυξή τους. Οι πολιτικές βιωσιμότητας, όχι μόνο μπορούν να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα στην εικόνα ενός οργανισμού, αλλά και να δημιουργήσουν μία εικόνα ανανέωσης στην περιοχή που δραστηριοποιούνται.

Η ανάπλαση του Ο.Α.Κ.Α., σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» (<https://greece20.gov.gr/>), θα έχει «τριπλό αποτύπωμα»: αναπτυξιακό, δημοσιονομικό και οικολογικό. Στο πλαίσιο του έργου αυτού για την αναβάθμιση του Ο.Α.Κ.Α., περιλαμβάνεται και η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων. Ο οργανισμός δύναται να στραφεί σε ανανεώσιμους τρόπους άντλησης πηγών ενέργειας για την εύρυθμη λειτουργία των εγκαταστάσεων και των απαιτήσεων του έργου.

Η μείωση του κόστους λειτουργίας των εγκαταστάσεων ενδέχεται να φτάσει και το 50%, ύστερα από την ενεργειακή αναβάθμισή τους. Αυτό συνεπάγεται τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και συμπληρωματικά με τις παρεμβάσεις για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος χώρου, τη δημιουργία χώρων πρασίνου και την αντικατάσταση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον. Έτσι, το Ο.Α.Κ.Α. θα αναβαθμίσει αισθητά την εικόνα της ευρύτερης περιοχής και θα ενισχύσει το αίσθημα της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των κατοίκων της. Η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στην καθημερινότητα των κατοίκων της περιοχής, θα επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα στην ποιότητα διαβίωσής τους εντός του αστικού ιστού.

Από τη μεριά του, το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης”, καταβάλλει καθημερινά μεγάλες προσπάθειες τόσο συντήρησης των υποδομών του, όσο της αναβάθμισής τους, στηριζόμενο στις αρχές της βιωσιμότητας. Αποδεικνύεται έμπρακτα η δυναμική του οργανισμού, καθώς έχει προγραμματιστεί για τα επόμενα χρόνια, η μετατροπή του Ολυμπιακού Κέντρου σε Ολυμπιακό Πάρκο της Αθήνας, μέσω της υλοποίησης του

στρατηγικού πλάνου ανάπτυξης Master Plan. Η ανωτέρω επένδυση είναι ύψους πάνω από 43 εκατ. € και διατίθεται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης. Με την υλοποίηση του εν λόγω έργου, όπως έχει αναφέρει και ο Πρωθυπουργός της χώρας, στόχος είναι το ΟΑΚΑ να αποτελέσει σε σύντομο χρονικό διάστημα σημείο αναφοράς για τον Αθλητισμό, τον Πολιτισμό, την κοινωνία και τους πολίτες (Reuters, 2021).

Το Master Plan για την αξιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του ΟΑΚΑ, περιλαμβάνει έργα ενεργειακής αναβάθμισης, αποκατάστασης, συντήρησης και δημιουργίας χώρων πρασίνου, διαδρόμων για ποδήλατα, για δρομείς και περιπατητές αλλά και την κατασκευή εμπορικών χώρων και ξενοδοχείου για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Σημαντικό βήμα αποτελεί η εστίαση στην περιβαλλοντική διάσταση των έργων, αφού θα πραγματοποιηθεί αύξηση πρασίνου κατά 40%, οι αθλητικές εγκαταστάσεις θα αποκτήσουν ενεργειακή αυτονομία, με απώτερο στόχο τη μεγαλύτερη δυνατή μείωση των εκπομπών ρύπων. Οι εργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει και αναμένεται να ολοκληρωθούν έως και το 2024, με το στρατηγικό πλάνο εργασιών να περιλαμβάνει την ενεργειακή αναβάθμιση του κεντρικού σταδίου, με μείωση κόστους λειτουργίας του περισσότερο από το 30% (Greek Travel Pages, 2021).

Στην μεταολυμπιακή εποχή ένα μεγάλος μέρος των εγκαταστάσεων, ως γνωστόν, αντιμετώπισε περιόδους εξαθλίωσης. Γι' αυτόν τον λόγο, η συντήρηση του στεγάστρου Καλατράβα κρίνεται απαραίτητη, καθότι η διάβρωση που έχει υποστεί είναι εμφανής. Επίσης, το Κέντρο Υγρού Στίβου πρόκειται να αναβαθμιστεί μέσω της πραγματοποίησης έργων συντήρησης και ενεργειακής αναβάθμισης, ώστε να μειωθεί το κόστος λειτουργίας των εγκαταστάσεων κατά 50%. Η ιατρική περίθαλψη τόσο των επισκεπτών αλλά και των αθλητών, που δραστηριοποιούνται στις εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α., βρίσκεται στις προτεραιότητες του στρατηγικού σχεδίου και γι' αυτό έχει προγραμματιστεί η δημιουργία Κέντρου αποκατάστασης – αποθεραπείας και σύγχρονων υπηρεσιών υγείας και θεραπείας.

Όσον αφορά, την εγκατάσταση του Ποδηλατοδρομίου, οι προτάσεις αναβάθμισης φέρουν σημαντική βαρύτητα για την εξέλιξη του αθλητισμού και τη χρησιμότητά του σε πολλούς τομείς. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται να πραγματοποιηθεί ενεργειακή αναβάθμιση και ανάδειξή του σε σύγχρονο χώρο αθλητισμού, πολιτισμού και συμπληρωματικών δράσεων (επίκεντρο εκπαιδευτικών, συνεδριακών και εκθεσιακών δραστηριοτήτων), ώστε να εφαρμόζονται οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και να μειώνεται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο Ολυμπιακό πάρκο.

Εκτός από την αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων που διαθέτει το Ο.Α.Κ.Α., το Master Plan εστιάζει και στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος χώρου με την ενίσχυση περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών θα μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του οργανισμού και θα αναβαθμίσει την εικόνα του, μέσω της χρήσης φωτοβολταϊκών συστημάτων για την άντληση της απαραίτητης ενέργειας και την εξοικονόμησή της για την εύρυθμη λειτουργία των εργασιών του οργανισμού.

Η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στην καθημερινότητα των κατοίκων της περιοχής, θα επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα στην ποιότητα διαβίωσής τους και στην συμπεριφορά τους, η οποία είναι δυνατό να παρουσιάσει αυξημένες πιθανότητες εμφάνισης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Η ικανοποίηση των πολιτών θα επέλθει μέσα από την επαφή με τα αθλητικά δρώμενα, την προσβασιμότητα στις ειδικά διαμορφωμένες για το κοινό αθλητικές εγκαταστάσεις και την αειφόρο ανάπτυξη του αστικού ιστού, με φανερά τα πλεονεκτήματα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους μακροπρόθεσμα.

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την οποία θα διαθέτει η περιοχή, είναι δυνατό να διασφαλίσει την κοινωνική συνοχή μεταξύ πολιτών, ιδιωτικών και δημόσιων φορέων (Κοκκώσης- Τσάρτας, 2001).

Επίσης, το γεγονός ότι το Ο.Α.Κ.Α. διαθέτει και πολιτιστικά στοιχεία, οδηγεί την περιβαλλοντική βιωσιμότητα στην εξελιγμένη διάστασή της, η οποία συνάδει τόσο με την προστασία του περιβάλλοντος όσο και με την ταυτόχρονη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς τη περιοχής. Ο πολιτισμός, σε συνδυασμό με το φυσικό περιβάλλον στο νέο Ολυμπιακό Πάρκο, μπορούν να το καταστήσουν πόλο έλξης χιλιάδων επισκεπτών και πολιτών της περιοχής με έντονα τα στοιχεία της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Στα πλαίσια του έργου αυτού για την αναβάθμιση του Ο.Α.Κ.Α., περιλαμβάνεται και η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων. Ο οργανισμός δύναται να στραφεί σε ανανεώσιμους τρόπους άντλησης πηγών ενέργειας για την εύρυθμη λειτουργία των εγκαταστάσεων και των απαιτήσεων του έργου. Η εικόνα της περιοχής πρόκειται να αναβαθμιστεί σε τέτοιο βαθμό, που οι πολίτες και οι επισκέπτες θα αποκτήσουν, αναπόφευκτα, μία περιβαλλοντική συμπεριφορά στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους στο αθλητικό κέντρο.

Το έμπρακτο αίσθημα ευθύνης προς το περιβάλλον, εκφράζεται μέσα από την υλοποίηση των αναδιαμορφώσεων του αθλητικού κέντρου και της γύρω περιοχής. Αυτές οι αλλαγές θα προσδώσουν μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης”, αποτελώντας το μεγαλύτερο αθλητικό κέντρο της Ευρώπης εντός αστικού ιστού. Στόχος είναι το Ο.Α.Κ.Α. να συμβάλλει ως ενεργό μέλος στη βιώσιμη αλυσίδα αξίας, όπου η διοίκηση με τους εργαζόμενους του αθλητικού κέντρου και των φορέων της περιοχής της Αττικής και η τοπική κοινότητα θα αλληλοεπιδρούν για την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της περιοχής και για τη βελτιστοποίηση της ποιότητας ζωής μακροπρόθεσμα.

Πολιτισμός

Τα τελευταία χρόνια, πολιτισμός και τοπική ανάπτυξη βρίσκονται σε παράλληλη αναπτυξιακή πορεία. Σήμερα, η έννοια της ανάπτυξης ολόκληρων περιοχών σχετίζεται με την αξιοποίηση και την ανάδειξη μνημείων και πολιτιστικών αγαθών που διαθέτει κάθε τόπος. Ο πολιτισμός αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης και περιλαμβάνει τα κύρια στοιχεία της ταυτότητας κάθε τόπου.

Το Ο.Α.Κ.Α. -εκτός από αθλητικό προορισμό- αποτελεί και πολιτιστικό προορισμό, διαθέτοντας τόσο σημαντική και υλική όσο και άυλη πολιτιστική κληρονομιά, την κληρονομιά όλων των Ελλήνων πολιτών.

Τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής μπορούν να αξιοποιηθούν και να αναδειχθούν, ώστε να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού σε τοπικό επίπεδο. Ο επισκέπτης μπορεί να έρθει σε επαφή με τις πνευματικές και ιδεολογικές αξίες του τοπίου του Ολυμπιακού Πάρκου, που πραγματοποιήθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, αποτελώντας γεγονός διεθνούς φήμης και καθιστώντας το ένα ισχυρό brand name με παγκόσμια εμβέλεια (Μητούλα, Καλδής, 2018).

Η προνομιακή θέση του Ολυμπιακού συγκροτήματος είναι ιδιαίτερα υψηλής πολιτιστικής αξίας εξαιτίας των αρχαιολογικών ευρημάτων και μνημείων που βρίσκονται εντός της εγκατάστασης. Το Αδριάνειο Υδραγωγείο αποτελεί ένα μνημειώδες υδρευτικό έργο, κατασκευής του 140 μ.Χ., όντας ορατό στο βορειοδυτικό τμήμα του κέντρου και εξακολουθώντας να λειτουργεί μέχρι και σήμερα, μεταφέροντας σημαντικές ποσότητες νερού. Η ανάδειξη του Υδραγωγείου, με τη δημιουργία ενός πάρκου νερού και πολιτισμού, μπορεί να λειτουργήσει ως ένα μέσο για τις ανάγκες αναψυχής των κατοίκων και των επισκεπτών, αλλά και ως ένα μέσο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Η δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών, ενός εκ των βασικότερων εργαλείων ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού, δύναται να συμβάλλει στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τοπικούς φορείς για τη διατήρηση του τοπικού πολιτισμού, την ενίσχυση της προστασίας των πολιτιστικών και φυσικών πόρων και τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτιστικές διαδρομές μπορούν να αποτελέσουν τον κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη του τόπου με τη δημιουργία ευκαιριών για τις τοπικές επιχειρήσεις, την προσέλκυση νέων επενδύσεων αλλά και την αύξηση της τουριστικής ζήτησης.

Η ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος του Ο.Α.Κ.Α. θα δημιουργήσει μια δυναμική πορεία βιώσιμης ανάπτυξης για την οικονομία, την κοινωνία, τον πολιτισμό και το περιβάλλον της περιοχής της Αττικής.

Ανάδειξη σημείων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος Ο.Α.Κ.Α.

Η προστασία, η ανάδειξη και η αξιοποίηση των πολιτιστικών μονάδων αποτελούν σημαντικές συνιστώσες για την ανάπτυξη μιας περιοχής και ευρύτερα μιας χώρας σε όλα τα επίπεδα. Η πολιτιστική μας κληρονομιά μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης και κατ' επέκταση της βιώσιμης ανάπτυξης. Σήμερα, ολόκληρες περιοχές στηρίζονται στον πολιτιστικό τουρισμό και στην αξιοποίηση του πολιτισμικού αποθέματός τους, προκειμένου να αναπτυχθούν τουριστικά (Richards, 1996). Άλλωστε, *«η σχέση του ανθρώπου με το παρελθόν είναι ζωντανή και αδιάλειπτη, καθώς το σήμερα θρέφεται από τα περασμένα και τα μελλούμενα από το σήμερα»* όπως αναφέρει η Μητούλα (2006).

Σημαντικά αρχαία μνημεία της Ρωμαϊκής περιόδου ήρθαν στο φως κατά τη διάρκεια των εργασιών για τα Ολυμπιακά έργα, σε έναν τόπο, όπου κατά την αρχαιότητα λατρευόταν η Αμαρυσία Άρτεμις. Στην περιοχή των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων του Αμαρουσίου υπάρχουν δέκα μνημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με σημαντικότερα από αυτά, τη **Ρωμαϊκή δεξαμενή**, τους **πήλινους Ρωμαϊκούς αγωγούς**, το **Ρωμαϊκό Βαλανείο** και το **Αδριάνειο Υδραγωγείο**.

Στόχος του Ο.Α.Κ.Α. “Σπύρος Λούης” είναι να δημιουργήσει ένα «τουριστικό προϊόν», αναδεικνύοντας τον αρχαιολογικό πλούτο της περιοχής, προκειμένου να ενισχύσει την ικανότητα προσέλκυσης επισκεπτών και να δώσει ξανά «ζωή» εντός του αστικού ιστού.

Αδριάνειο Υδραγωγείο

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο της Αθήνας ολοκληρώθηκε το 140 μ.Χ. από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό και είναι το μοναδικό Ρωμαϊκό Υδραγωγείο, που κατασκευάστηκε στην Ευρώπη και μεταφέρει νερό ακόμα και σήμερα. Το νερό πηγάζει από τις παρυφές της Πάρνηθας και καταλήγει στην Πλατεία Δεξαμενής στο Κολωνάκι. Η συνολική απόσταση που διανύει το υδραγωγείο είναι 20 χιλιόμετρα.

Στις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α., η σήραγγα βρίσκεται σε βάθος 20 μ. περίπου. Σώζονται πολλά φρεάτια του Αδριάνειου Υδραγωγείου, τετράγωνης ή κυκλικής διατομής, τα οποία μπορεί να παρατηρήσει ο επισκέπτης στα βόρεια του Ολυμπιακού Σταδίου. Αξιόλογα είναι κι τα δείγματα από τους κορμούς φρεατίων που διακρίνονται στη δυτική πλευρά των αθλητικών εγκαταστάσεων, κοντά στην κλίμακα προς τον ΗΣΑΠ.

Πέρα από σημείο εκτεταμένης έρευνας για αρχαιολόγους, έντονο ενδιαφέρον για την κατασκευή και τη λειτουργία του, δείχνουν επιστήμονες μηχανικοί και ερευνητές. Σύμφωνα με τη Χρήστου (2020) *«το εξωτερικό υδραγωγείο, έχει ακόμη την ικανότητα να μεταφέρει νερό από τις πηγές της Πάρνηθας, στην πόλη της Αθήνας και έχει μελετηθεί αρκετά ώστε να γνωρίζουμε πολλά πράγματα για την λειτουργία του»*.

Η αξιοποίηση του μεταφερόμενου νερού, που διέρχεται μέσα από τις εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α., είναι το σημερινό εγχείρημα που θα βοηθήσει τόσο στην οικονομία κλίμακος αλλά κυρίως στην πολιτιστική ανάπτυξη του Αδριάνειου Υδραγωγείου. Ήδη από το 2011, έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ ΕΥΔΑΠ και Ο.Α.Κ.Α., για την επαναλειτουργία του, την αξιοποίηση των υδάτων του και για την ανάδειξή του ως το μοναδικό εν ενεργεία αρχαίο υδραγωγείο στην Ευρώπη. Το μνημόνιο αυτό περιλαμβάνει τη βελτιστοποίηση της χρήσης του νερού στις εγκαταστάσεις του Ο.Α.Κ.Α., μέσω ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης επεξεργασμένων υδάτων για αρδευτικούς σκοπούς και την επαναλειτουργία του κεντρικού σιντριβανιού του Σταδίου (fontana). Το Ο.Α.Κ.Α. -από την πλευρά του- προτείνει τη δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών που θα ενοποιούν όλα τα αρχαιολογικά μνημεία μεταξύ τους. Οι χώροι αυτοί θα συνδέονται μεταξύ τους με ένα δίκτυο διαδρομών και ο επισκέπτης θα μπορεί να κάνει μια ιστορική αναδρομή στο παρελθόν και να ακολουθήσει τη πορεία του νερού. Συνεπώς, θα δημιουργηθεί μια υδάτινη διαδρομή που θα περιλαμβάνει χώρους πρασίνου και παράλληλα, θα αποτελεί έναν χώρο πολιτισμού, χωρίς όμως να «χάνεται» η αθλητική ταυτότητα του κέντρου.

Το Ο.Α.Κ.Α. αποτελεί έναν χώρο με δυναμική, που ήκμασε ιδιαίτερα την περίοδο των Ολυμπιακών αγώνων του 2004. Τα τελευταία χρόνια, το κέντρο υποβαθμίστηκε καθώς εδώ και πολύ καιρό, δεν έχουν γίνει εργασίες συντήρησης και εκσυγχρονισμού, ενώ οι εγκαταστάσεις έχουν γίνει αντικείμενο λεηλασίας και δολιοφθοράς.

Η πρόταση για την ανάδειξη και αξιοποίηση του Αδριάνειου Υδραγωγείου έχει στόχο την πολιτισμική, αισθητική και περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής του Ο.Α.Κ.Α. Ένας χώρος που θα συνδυάζεται ως αθλητικός, πολιτιστικός και τουριστικός προορισμός, ως κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων.

Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

Το σύνολο των αθλητικών εγκαταστάσεων, που βρίσκονται στο Ολυμπιακό συγκρότημα, πληρούν τις παραμέτρους διαμόρφωσης μίας μακροπρόθεσμης τουριστικής ανάπτυξης. Στο Ο.Α.Κ.Α. συναντώνται διαφορετικού τύπου χαρακτηριστικά τουριστικής ζήτησης (Κοκκώσης- Τσάρτας, 2001) με κυρίαρχα να αποτελούν την ανάπτυξη για πολιτιστικό και αθλητικό τουρισμό.

Ένα από τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που διαθέτει το Ολυμπιακό συγκρότημα, αφορά την ύπαρξη φυσικών και πολιτιστικών τουριστικών πόρων και τις αθλητικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, οι οποίες συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Οι μεγάλες εκτάσεις πρασίνου και τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρίσκονται εντός του αστικού πάρκου, προσδίδουν συγκριτικό πλεονέκτημα στον οργανισμό και αποτελούν σημαντικές ενδείξεις της δυναμικής τάσης της ανάπτυξης των εγκαταστάσεων σε χώρους τουρισμού και αναψυχής. Εκτός από τους φυσικούς και πολιτισμικούς τουριστικούς πόρους, θετικό στοιχείο αποτελεί η ύπαρξη υποδομών και υπηρεσιών στις αθλητικές εγκαταστάσεις, οι οποίες επηρεάζουν έμμεσα ή άμεσα την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και προσδίδουν άλλου είδους χαρακτηριστικά στην ευρύτερη περιοχή ως δυνητικά τουριστικοί πόροι (Κοκκώσης- Τσάρτας, 2001).

Είναι εμφανές πως το Ο.Α.Κ.Α. διαθέτει προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης τόσο για την περιοχή δραστηριοποίησής του όσο και για την περιφέρεια στο σύνολό της. Τα ευρωπαϊκά πρότυπα διαθέτουν καθοδηγητικό ρόλο στην προσπάθεια ανάπτυξης μίας ορθολογικής τουριστικής πολιτικής για τον οργανισμό, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς που συμβάλλουν στη διαμόρφωσή της.

Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει ένα μοναδικό μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης, το οποίο ευνοεί τη δυναμική παρουσία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Αυτοί είναι που αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν το πλάνο για την οργάνωση, τον σχεδιασμό της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης του τουρισμού και την μετέπειτα προβολή του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (Κοκκώσης- Τσάρτας, 2001). Η κατάρτιση ορθολογικού τουριστικού πλάνου για την ευρύτερη περιοχή δραστηριοποίησης του οργανισμού, έγκειται στο γεγονός ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι απαραίτητο να συναποφασίζουν και αναλαμβάνουν από κοινού δράση μέσα σε ένα ευρύτερο πνεύμα κοινής ευθύνης.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η διαμόρφωση μίας πολιτικής για τον τουρισμό στην ευρύτερη περιοχή, είναι δυνατό να ξεκινήσει με σταθερά βήματα ακολουθώντας για αρχή, την αειφόρο προσέγγιση (Κοκκώσης- Τσάρτας, 2001). Μέσω αυτής, ο τουρισμός στην περιοχή θα αποτελεί μία δραστηριότητα που θα επιφέρει περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα. Μία συνδυαστική προσέγγιση, που ταιριάζει στα δεδομένα και στις δυνατότητες της περιοχής, με τέτοιον τρόπο ώστε το Ο.Α.Κ.Α. να αποτελεί μοχλό τουριστική ανάπτυξης. Εφόσον, επέλθει ένα σημαντικό ποσοστό ικανοποίησης της τουριστικής ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή και τον οργανισμό, τότε, δύναται να εφαρμοστεί η τομεακή προσέγγιση. Μέσω αυτής της προσέγγισης, το Ο.Α.Κ.Α. θα έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει το δυναμικό brand name της ευρύτερης περιοχής μακροπρόθεσμα αλλά και να αυξήσει το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα. Παράλληλα, θα προστατεύει ενεργά και συστηματικά την ποιότητα του περιβάλλοντος, στο οποίο διαμένουν οι πολίτες και επισκέπτονται καθημερινά χιλιάδες επισκέπτες (Μητούλα, Καλδής, 2018).

Κάθε τουριστικό προϊόν διανύει έναν μοναδικό κύκλο ζωής, ο οποίος θα καταλήξει είτε στην ανανέωσή του είτε στην παρακμή του. Οι διαδοχικές φάσεις της τουριστικής ανάπτυξης, τις οποίες θα διανύσει η ευρύτερη περιοχή του Ολυμπιακού συγκροτήματος, θα καθορίσουν τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά της και το είδος των τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών, που θα δημιουργηθούν. Με βάση το εξελικτικό μοντέλο των τριών σταδίων ανάπτυξης (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001), το Ο.Α.Κ.Α. βρίσκεται στο δεύτερο στάδιο τουριστικής ανάπτυξης, καθώς αναμένεται έως το 2024, να υλοποιηθούν τα προγραμματισμένα έργα ανάπτυξης που εμπεριέχονται στο σχέδιο ανάπτυξης με την ονομασία Master Plan. Έχουν δρομολογηθεί μεγάλης εμβέλειας επενδύσεις από το κράτος και σημαντικές αλλαγές στις υποδομές και τη λειτουργία τους, προκειμένου να είναι εφικτή η υποδοχή και εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού τουριστών και επισκεπτών στις εγκαταστάσεις και την ευρύτερη περιοχή. Σημαντικές, επίσης, αποτελούν οι ενδείξεις εμφάνισης οργανωμένου μαζικού τουρισμού, στοχεύοντας στην περιήγηση και χρήση των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που προσφέρονται στο Ολυμπιακό συγκρότημα και περιμετρικά αυτού. Η προώθηση της εικόνας και των δραστηριοτήτων, που διεξάγονται στο Ο.Α.Κ.Α., έχουν άμεσο αντίκτυπο και στην εικόνα της ευρύτερης περιοχής. Γι' αυτόν τον λόγο, κρίνεται απαραίτητη η κατάρτιση ενός δομημένου και βιώσιμου στρατηγικού πλάνου προώθησης του τουριστικού προϊόντος.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, είναι εμφανές πως τα αποτελέσματα που θα επιφέρει η εφαρμογή του στρατηγικού πλάνου αναβάθμισης των αθλητικών εγκαταστάσεων του Ο.Α.Κ.Α. και του περιβάλλοντος χώρου του, θα προσφέρουν πλεονεκτήματα και στην ευρύτερη περιοχή. Τα έργα ανάπτυξης, έχοντας θετικό αντίκτυπο στην ευρύτερη περιοχή, θα την καταστήσουν μία βιώσιμη περιοχή με φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές, οι οποίες

εντάσσονται στην καθημερινότητα των πολιτών, αυξάνοντας τα επίπεδα βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Η προσέλκυση επενδύσεων στο Ο.Α.Κ.Α., θα συμβάλλει στην οικονομική άνθιση της περιοχής, καθώς θα παρουσιαστούν ευκαιρίες βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, καθώς και κατάρτισης ενός δυναμικού brand name για την ενίσχυση της εξωστρέφειας πέραν των ελληνικών συνόρων.

Στόχος είναι να αυξηθούν τα ποσοστά των περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων πολιτών, καθότι μπορεί να συμβάλλουν θετικά στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Ο σύγχρονος τουρίστας αναζητά σε κάθε του περιήγηση μία μοναδική και περισσότερο ποιοτική εμπειρία, η οποία θα εμπλουτίσει το ταξίδι του. Τα τελευταία χρόνια, η τάση του τουρισμού θεωρείται περισσότερο «ενεργητική», μιας και οι επισκέπτες επιλέγουν την τουριστική αειφορία.

Το Ο.Α.Κ.Α. έχει τη δυνατότητα να διαμορφωθεί σε ένα σπουδαίο τουριστικό προϊόν, το οποίο θα διεγείρει το ενδιαφέρον των επισκεπτών σε πνευματικό επίπεδο. Ο τρόπος ανάδειξης του τουριστικού προϊόντος για την ευρύτερη περιοχή, αποτελεί ζήτημα μείζονος σημασίας, διότι αποτελεί το κλειδί για τη μετέπειτα πορεία τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής. Οι διαθέσιμοι τουριστικοί πόροι, που επεκτείνονται στο Ολυμπιακό Πάρκο, αποτελούν βασική προϋπόθεση για τον βαθμό εξέλιξης της τουριστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής.

Βιβλιογραφία - Αναφορές

Gratton, C. & Preuss, H. (2008). Maximizing Olympic Impacts by Building Up Legacies. *The International Journal of The History of Sport*. 25-14, 1922-1938. <https://doi.org/10.1080/09523360802439023>

Veraros, N. & Kasimati, E. *The 2004 Olympic Games announcement and its effect on the Athens and Milan stock exchanges*. *Applied Economics Letters*, 2004, 11, 749–753. <https://www.researchgate.net/publication/24067981>

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη Και Περιβάλλον*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Λυκόπουλος, Ι. (2006). *Μεταολυμπιακή Αξιοποίηση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων*. Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Μητούλα, Ρ., Καλδής, Π. (2018). *City Branding Και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Η Περίπτωση των Πολιτιστικών Διαδρομών*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Μπουτεράκος, Ν. (2020). *Διοργάνωση και σκοπιμότητα μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Εκτίμηση της συμβολής τους στην τουριστική ανάπτυξη των προορισμών*. Διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών: σχεδιασμός, διοίκηση και πολιτική του τουρισμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Χρήστου, Δ. (2020). *Εσωτερικά Δίκτυα Ύδρευσης Στη Ρωμαϊκή Εποχή – Η Περίπτωση Της Αθήνας*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. *Σχολή Πολιτικών Μηχανικών. Τομέας Υδάτινων Πόρων Και Περιβάλλοντος*.

<https://www.reuters.com/world/europe/greeces-neglected-former-olympic-venue-get-major-revamp-by-2023-2021-07-20/>

<https://news.gtp.gr/2021/07/21/olympic-stadium-of-athens-to-get-major-overhaul/>

<https://www.oaka.com.gr/oaka-app/>

<https://greece20.gov.gr/>